

Kumppanuusavustus: Virkistyspäivätoiminta 2.0

Sisällys

Tiivistelmä: Virkistyspäivätoiminta 2.0	2
Virkistyspäivätoiminta 2.0 – Tavoitteet.....	3
Virkistyspäivätoiminta 2.0 – Sisältö ja rakenne	4
Toteutus, Resurssit ja Yhteistyö	5
Aikataulu ja budjetti	5
Kohderyhmän tavoittaminen	6

Tiivistelmä: Virkistyspäivätoiminta 2.0

Virkistyspäivätoiminta 2.0 on **ennaltaehkäisevän työn ja jalkautuvan palveluohjauksen** malli, joka vastaa Pohjois-Savon harvaan asuttujen alueiden ikääntyneiden (yli 65-v. osuus jopa 40 %) haasteisiin: palvelujen etäisyyteen ja korkeampaan yksinäisyyteen (8,3 % vs. maan 7,2 %). Toiminta viedään ennakoivasti matalan kynnyksen periaatteella niihin kyliin, joissa aktiivista toimintaa ei ole.

Ratkaisumalli

- **Virkistyspäivät:** Tapahtumat (tieto, yhteinen ruokailu, virkistys) viedään suoraan kyliin, joissa ei ole muuta aktiivista toimintaa. Kohdentaminen tapahtuu systemaattisesti Etsivän vanhustyön verkoston tiedon perusteella.
- **Kenttäkiertue:** Hanketyöntekijä (**sos./terveysalan tausta**) jalkautuu koteihin tarjoamaan henkilökohtaista kohtaamista ja palveluohjausta sekä ohjaa ikäihmisen mukaan yksinäisyyttä vähentävään toimintaan (tavoite 50–100 kontaktia/vuosi).

Päätavoitteet

- Vähentää yksinäisyyttä ja lisätä ikäihmisten osallisuutta ohjaamalla heidät mukaan toimintaan.
- Edistää turvallista kotona asumista ja tarjota kasvokkaista palveluohjausta digisyrjäytymisen ehkäisemiseksi.
- Vahvistaa monitoimijaista yhteistyöverkostoa kentän tiedon välittämiseksi hyvinvointialueelle.

Tarve ja toimintaympäristö: Hankkeen tarve johtuu Pohjois-Savon harvaan asuttujen alueiden poikkeuksellisesta väestörakenteesta ja palvelujen heikosta saavutettavuudesta.

1. Väestörakenteelliset ja alueelliset haasteet

- **Ikääntyvän väestön suuri osuus:** Hankealueen kylillä yli 65-vuotiaiden osuus on keskimäärin 33 %, nousten joissakin kylissä jopa 40 %:iin. Ikääntyneiden suhteellinen määrä kasvaa jatkuvasti.
- **Palvelujen etäisyys ja yksinäisyyden riski:** Ikäihmisten palvelut ja toiminnot ovat pääosin keskuksissa. Maaseudun kuljetushaasteet ja julkisen liikenteen puute korostavat tarvetta viedä tukea suoraan koteihin ja kyliin. Maakunnan alueella 8,3 % yli 65-vuotiaista kokee itsensä yksinäiseksi (maan keskiarvo 7,2 %). Virkistyspäivätoiminta 2.0 vastaa suoraan yksinäisyyden torjuntaan tarjoamalla matalan kynnyksen toimintaa.
- **Korkea sairastavuus ja ennaltaehkäisyn tarve:** Korkea sairastavuus Pohjois-Savossa korostaa ennaltaehkäisevän työn tärkeyttä. Virkistyspäivätoiminta tarjoaa kasvokkaisen mahdollisuuden hyvinvointialueen infon omaksumiseen ja palveluihin ohjautumiseen.

2. Kohderyhmä

Hankkeen ensisijainen kohderyhmä ovat Pohjois-Savon harvaan asutuilla maaseutualueilla/kylissä (yli 65-v. osuus jopa 40 %) asuvat ikäihmiset, jotka ovat riskissä jäädä yksinäisiksi (alueen yksinäisyys 8,3 % vs. maan 7,2 %) tai palvelujen ulkopuolelle heikon saavutettavuuden ja digisyrjäytymisen vuoksi.

Kohderyhmä koostuu kahdesta ryhmästä, joita tavoitellaan eri toimenpitein:

- Matalan kynnyksen toimintaa tarvitsevat (Virkistyspäivät).
- Kotonaan henkilökohtaista palveluohjausta tarvitsevat (Kenttäkiertue).

Virkistyspäivätoiminta 2.0 – Tavoitteet

Hankkeen keskeisimmät tavoitteet ovat tukea ikäihmisten osallisuutta, vähentää yksinäisyyttä ja edistää turvallista kotona asumista tarjoamalla mahdollisuuksia sosiaalisiin kontakteihin ja kuulluksi tulemiseen.

Päätavoitteet

- Vähentää yksinäisyyttä ja lisätä ikäihmisten osallisuutta. Ohjata ikäihmiset mukaan yksinäisyyttä vähentävään toimintaan.
- Edistää turvallista kotona asumista ja tarjota kasvokkaista palveluohjausta digisyrjäytymisen ehkäisemiseksi.
- Vahvistaa monitoimijaista yhteistyöverkostoa kentän tiedon välittämiseksi hyvinvointialueelle.

Tavoitteiden seuranta ja arviointimenetelmät

Hankkeen vaikuttavuutta seurataan konkreettisilla ja realistisilla menetelmillä:

- **Virkistyspäivät:** Toteutetaan 15–20 Virkistyspäivää vuodessa, tavoitteena 150–500 osallistujaa vuodessa vähintään viiden kunnan alueella.
- **Kotiin jalkautuva työ:** Kontaktoidaan 50–100 ikäihmistä vuodessa vähintään viiden kunnan alueella ja ohjataan heitä palvelupoluille ja toimintaan.
- **Palautekyselyt (itsearviointi):** Osallistujilta kerätään anonyymi palautekysely, jonka avulla arvioidaan, kuinka suuri osuus (tavoite 90 %) kokee toiminnan edistäneen heidän hyvinvointiaan, terveyttään ja/tai arjen turvallisuuttaan.
- **Kenttäkiertueen seuranta (Lähi-ihmisen työ):** Hanketyöntekijä dokumentoi systemaattisesti havaitut tuen tarpeet (kohtaamisten määrä, palveluohjaukseen ohjattujen määrä) ja kerätyn kenttätiedon toimitetaan hyvinvointialueen verkostoon (Ikäkeskus, Turvallisesti kotona -hanke) **palveluiden kehittämistä varten.**

Virkistyspäivätoiminta 2.0 – Sisältö ja rakenne

Hanke jalkautuu alueellisesti laajasti kahdella toisiaan täydentävällä tasolla: Virkistyspäivillä ja Kenttäkiertueella. Mallin ydin on toiminnan ennakoiva kohdentaminen sinne, missä tarve on suurin.

1. Virkistyspäivät

Virkistyspäivät ovat liikkuvaa, matalan kynnyksen toimintaa, joka viedään kyliin, joissa ei ole muuta aktiivista toimintaa.

- **Kohdentaminen:** Toiminnan kohdentaminen (kylien valinta) tapahtuu systemaattisesti yhteistyössä Etsivän vanhustyön verkoston kanssa, toisin kuin aiemmin, jolloin kylät hakivat toimintaa itse.
- **Kolmiportainen rakenne:** Päivät toteutetaan päiväsaikaan kolmiportaisella mallilla:
 - **Aamupäivä:** Tietosisältö ja neuvonta (esim. kaatumisen ehkäisy, Hyvinvointialueen palvelut).
 - **Keskipäivä:** Yhteinen maksuton ruokailu osallistumiskynnyksen madaltamiseksi.
 - **Iltapäivä:** Virkistys, keskustelu ja kuulluksi tuleminen (esim. IKO4-hankkeen kulttuurisisältöä).

2. ”Kenttäkiertue”

Kenttäkiertue on vastaus yksinäisyyden ja digisyrjäytymisen riskeihin. Hanketyöntekijä (jolla on sosiaali-/terveydenhuollon tausta) jalkautuu koteihin tarjoamaan inhimillistä kohtaamista ja palveluohjausta.

- **Aito kohtaaminen ja tuki:** Viedään palvelutietoa ja hyvinvoinnin tukea suoraan koteihin ja syrjäkylille **tehden samalla etsivää työtä.**
- **Tarjolla olevaan toimintaan / tapahtumiin ym. mukaan innostamista/viemistä.**
- **Digisyrjäytymisen kompensointi:** Tarjotaan matalan kynnyksen, kasvokkaista palveluohjausta (kohdennettu neuvonta Ikäkeskukseen ja muihin palveluihin), mikä on välttämätöntä niille, jotka eivät käytä digipalveluita.
- **Systemaattinen seuranta:** Hanketyöntekijä toimii kuuntelijana, kerää palautetta ikäihmisten tarpeista ja välittää kenttätiedon hyvinvointialueen verkostoon palveluiden kehittämiseksi.

Toteutus, Resurssit ja Yhteistyö

Toteutus ja Resurssit

Hanke on suunniteltu toteutettavaksi aikavälillä **1.3.2026 – 30.11.2028**.

- **Henkilöstö:** Hankkeessa on yksi kokopäiväinen hanketyöntekijä (sosiaali-/terveydenhuollon tausta) sekä toiminnanjohtajan osa-aikainen tuki **vastaten erityisesti hallinnosta ja verkostotyöstä**.
- **Kohdennus:** Hanke keskittyy ensimmäisenä harvaan asuttuihin alueisiin, kuten Joroisiin ja Keiteleelle, viedäkseen toimintaa sinne, missä sitä ei aiemmin ole ollut.
- **Hanketyöntekijän rooli:** Työntekijä koordinoi Virkistyspäiviä ja on ennen kaikkea jalkautuva ”Lähi-ihminen”. Rooliin kuuluu:
 - **Kohtaaminen ja ohjaus:** Jalkautuminen ikäihmisten koteihin, kasvokkaisen palveluohjauksen tarjoaminen ja ohjaaminen mukaan matalan kynnyksen toimintaan.
 - **Kentän ääni:** Toimiminen kuuntelijana, keräten tietoa ikäihmisten tarpeista ja välittäen sen eteenpäin hyvinvointialueen verkostoon.

Yhteistyö ja Synergiat

Virkistyspäivätoiminta 2.0 toimii tiiviissä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa Pohjois-Savon ikääntyneiden turvallisuutta, hyvinvointia ja osallisuutta tukevassa verkostossa.

- **Etsivän vanhustyön verkosto:** Keskeinen kumppani, joka tarjoaa tiedon siitä, mihin kyliin toiminta kohdennetaan ja auttaa tunnistamaan palvelupolkujen ulkopuolella olevat ikäihmiset.
- **Turvallisesti kotona -hanke:** Yhteistyön avulla Virkistyspäivien tietosisältöä painotetaan turvalliseen kotona asumiseen ja kotitapaturmien/tulipalojen ennaltaehkäisyyn.
- **Hyvinvointia kulttuurista ikäihmisille Pohjois-Savoon-hanke (IKO4):** Synergia mahdollistaa Virkistyspäivien iltapäivän osuuden monipuolistamisen laadukkaalla kulttuurisisällöllä. IKO4:n etsivä kulttuurinen vanhustyö tukee myös kohderyhmän tavoittamista.

Aikataulu ja budjetti

Aikataulu

Hanke on suunniteltu aloitettavaksi **1.3.2026** ja päättyvän **30.11.2028**.

Budjetin pääkohdat

Haettua avustusta käytetään hankkeen operatiivisiin kuluihin:

- **Henkilöstökulut:** Yksi kokopäiväinen työntekijä ja toiminnanjohtajan 10 % osuus.
- **Toiminnan kulut:** Virkistyspäivien sisällön toteuttamiseen (osallistujien ruokailukulut, materiaalit, esiintyjämaksut).
- **Matkakulut:** Työntekijän matkakulut sekä Virkistyspäiviin että Koteihin jalkautuvaan työhön.
- **Muut kulut:** Tiedottaminen ja toimitilakulut (kylätalojen vuokrat, toimiston vuokra) sekä mahdolliset muut hallintokulut.

Kohderyhmän tavoittaminen

Kohderyhmän tavoittaminen perustuu ennakoivaan ja jalkautuvaan malliin, joka varmistaa, että apu menee sinne, missä tarve on suurin.

1. Etsivän vanhustyön verkoston toimintamalli (Ennakoiva kohdennus)

Etsivän vanhustyön verkosto on avainasemassa. Sen sijaan, että toimintaa vietäisiin sinne, mistä sitä pyydetään, verkosto tuo tiedon siitä, missä tarve on suurin ja missä muuta aktiivista toimintaa ei ole tarjolla.

- **Ennakoiva kohdennus:** Varmistaa, että Virkistyspäivät järjestetään juuri niissä harvaan asutuissa kylissä, joissa yksinäisyyden riski on korkein.
- **Palveluohjaus ja kiinnittäminen:** Verkosto tukee Kenttäkiertuetta auttamalla tunnistamaan ikäihmiset, jotka ovat palvelupolkujen ulkopuolella. Henkilökohtaisella tapaamisella heidät voidaan ohjata suoraan mukaan Virkistyspäivätoimintaan ja muihin palveluihin.

2. Pohjois-Savon Kylien verkosto ja paikalliset toimijat (Osallistumiskynnyksen madaltaminen)

Pohjois-Savon Kylien oma verkosto ja kuntien paikalliset toimijat muodostavat korvaamattoman kanavan toiminnan näkyvyyteen ja saavutettavuuteen.

- **Tunnistaminen ja kanavat:** Kylätoimijat ja kunnat tuntevat paikalliset ihmiset ja käyttävät perinteisiä kanavia (ilmoitustaulut, suullinen viesti), jotka tavoittavat digitaalisten palvelujen ulkopuolella olevat ikäihmiset.
- **Luottamus ja logistiikka:** Paikallinen toimija voi suositella ja kutsua ikäihmisen mukaan, mikä madaltaa osallistumiskynnystä. Lisäksi he voivat auttaa tiedottamaan tai järjestämään kimpapakyytejä niille, joilla ei ole omaa kuljetusta.